

Οι μετανάστες και η θέση των γηγενών στην αγορά εργασίας

Ημερίδα

Τράπεζας της Ελλάδος με θέμα:

*Η ελληνική αγορά εργασίας: χαρακτηριστικά,
εξελίξεις και προκλήσεις*

Αθήνα, 22 Μαρτίου 2010

Κώστας Ν. Κανελλόπουλος
Ερευνητής ΚΕΠΕ

Προέλευση

- Στηρίζεται σε ένα κεφάλαιο του βιβλίου *Size, profile and labour market analysis of immigration in Greece*, υπό δημοσίευση στο ΚΕΠΕ, στη Σειρά Εκθέσεις με συνσυγγραφείς τη Δρα Μαρία Γρέγου και τον Αθανάσιο Πετραλιά

Αντικείμενο της εργασίας

- Εάν και κατά πόσο οι μετανάστες επηρεάζουν τις ευκαιρίες απασχόλησης ή την ανεργία των αυτοχθόνων.
- Ειδικότερα, εάν το % των μεταναστών επηρεάζει την πιθανότητα κάποιος να είναι απασχολούμενος ή άνεργος, ή την πιθανότητα εξόδου από αυτές.

Αιτιολογία

- Το ερώτημα παραμένει επίμαχο. Πολλοί Έλληνες φοβούνται τον ανταγωνισμό των μεταναστών στην αγορά εργασίας ως προς τις ευκαιρίες απασχόλησης αλλά και το ύψος του μισθού. Άλλοι τονίζουν την ισχυρή ζήτηση εργασίας για μετανάστες, που δεν μπορεί να ικανοποιηθεί από τους Έλληνες.

Προηγούμενες εργασίες

- Οι μετανάστες βοηθούν την ελληνική αγορά εργασίας, επειδή αναλαμβάνουν εργασίες που δεν επιθυμούν οι Έλληνες (Fakiolas 1999),
- Ποσοτικοποίηση της επίδρασης της μετανάστευσης είναι σπάνια, ελλείψει στοιχείων
- Lianos, Sarris and Katseli (1996) εκτιμούν ότι η τότε παράνομη μετανάστευση βοηθούσε την τοπική αγορά εργασίας. Ωστόσο οι μετανάστες υποκαθιστούσαν 5.8% των θέσεων εργασίας που εκτελούσαν Έλληνες, ήτοι μικρό ποσοστό.

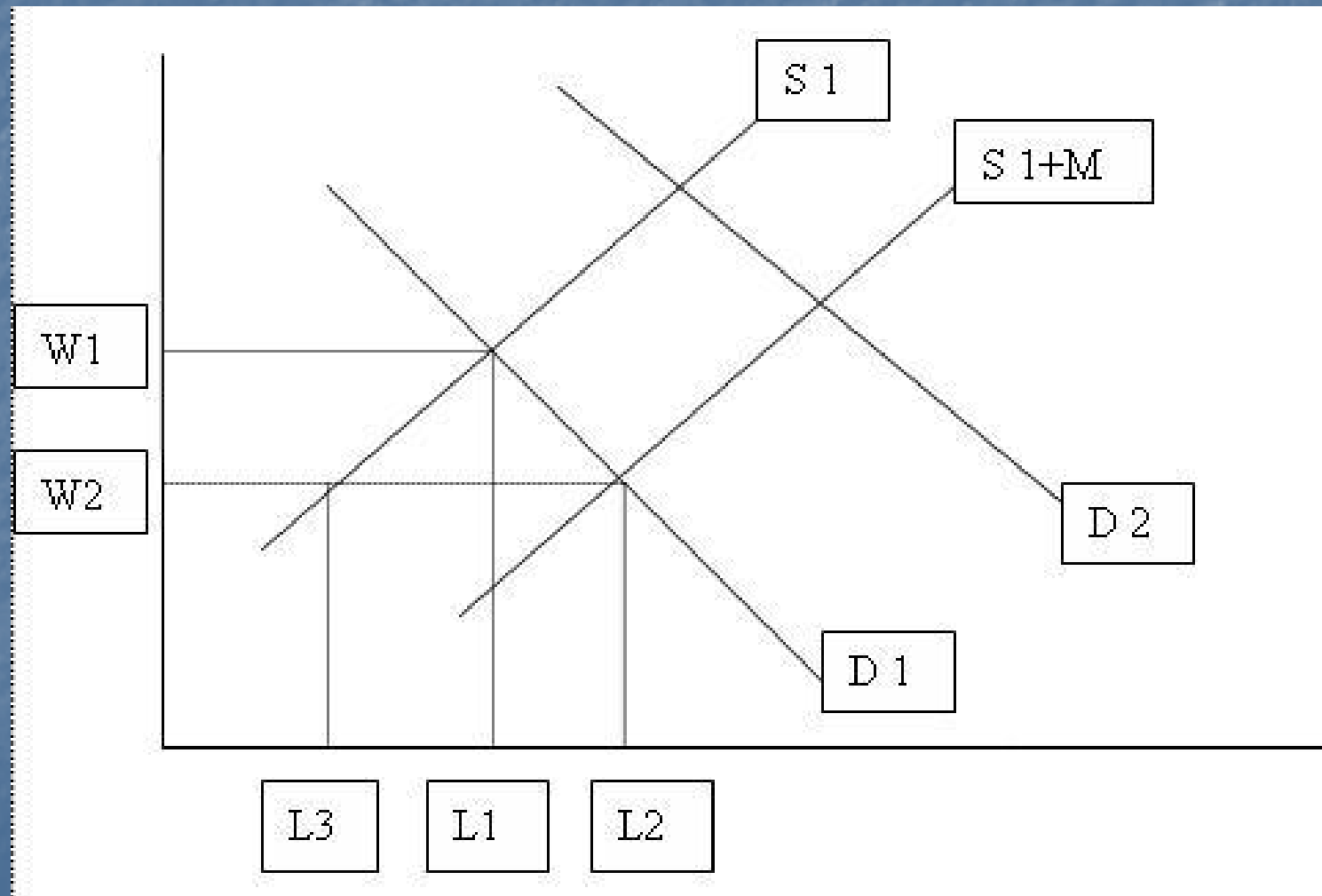
Προηγούμενες εργασίες 2

- Λιανός (2003) αξιοποιώντας στοιχεία από την ΕΕΔ για την περίοδο 1998-2001 εκτιμά 1% αύξηση του ποσοστού των μεταναστών αυξάνει το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό κατά 2,5%. Για τους άνδρες δεν διαπιστώνει επίδραση.
- Επίσης ο Λιανός συμπεραίνει ότι η παρουσία μεταναστών δεν φαίνεται να επηρεάζει την ανεργία.
- Καβουνίδη (2006) υποστηρίζει ότι η μετανάστευση υποκατέστησε την απλήρωτη οικιακή εργασία με αμειβόμενους μετανάστες, ενθαρρύνοντας έτσι την είσοδο των Ελληνίδων στην αγορά εργασίας
- Παρόμοια ευρήματα υπάρχουν για άλλες χώρες

Λίγη θεωρία

- Το απλό υπόδειγμα ζήτησης και προσφοράς εργασίας χρησιμοποιείται.
- Η μετανάστευση αντιπροσωπεύει μια αύξηση της προσφοράς εργασίας μετακινώντας την προς τα δεξιά. Το αποτέλεσμα είναι αύξηση της απασχόλησης και μείωση του μισθού. (οι ελαστικότητες ζήτησης και προσφοράς εργασίας στο σημείο τομής τους έχουν σημασία για το μέγεθος των αλλαγών).
- Εάν ληφθούν υπόψη οι μεταβολές (αύξηση) στη ζήτηση εργασίας, το αποτέλεσμα αλλάζει.
- Η ζήτηση εργασίας αυξάνει αφενός επειδή το διαθέσιμο εργατικό δυναμικό παρακινεί την ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, και αφετέρου επειδή οι μετανάστες αυξάνουν τη ζήτηση προϊόντων.
- Έτσι η όποια πίεση στους μισθούς και την απασχόληση των γηγενών εξουδετερώνεται από την αύξηση της ζήτησης εργασίας τους.

Αλλαγές σε μισθούς και απασχόληση λόγω μετανάστευσης

Ελεγκτέα υπόθεση

- Σε αυτά τα πλαίσια η εξέταση της επίδρασης της μετανάστευσης στη χώρα υποδοχής γίνεται συγκρίνοντας τις αλλαγές στις τοπικές ή άλλες αγορές εργασίας λόγω της μετανάστευσης.
- Το ερώτημα εξειδικεύεται εάν οι γηγενείς και οι μετανάστες είναι συμπληρωματικοί (κινούνται παράλληλα) ή υποκατάστατα (κινούνται αντίθετα) στην παραγωγική διαδικασία.

Χρησιμοποιούμενα στοιχεία

- Στοιχεία από την ΕΕΔ κατά το β' τρίμηνο των ετών 2004- 2007.
- 2004 επανασχεδιασμός ΕΕΔ.
- Περιορισμός της ανάλυσης στις παραγωγικές ηλικίες (άνδρες 15-64, γυναίκες 15-59).
- Από τις 310.209 παρατηρήσεις, οι 13.909 αντιστοιχούν σε άτομα που δεν έχουν ελληνική υπηκοότητα.
- Το ποσοστό των μεταναστών στη συνολική απασχόληση κατά περιφέρεια ή επίπεδο εκπαίδευσης είναι η μεταβλητή που δείχνει την πίεση των μεταναστών στην αγορά εργασίας
- Πίνακας 1, δείχνει ότι το 4,71% των απασχολούμενων είναι αλλοδαποί. Αυξανόμενο και διαφοροποιημένο κατά περιφέρεια.

Αλλοδαποί ως % των απασχολούμενων

	2004	2005	2006	2007	Average
East Macedonia –Thrace	2,30	2,21	1,66	2,35	2,13
Central Macedonia	4,57	5,26	4,78	5,28	4,97
Western Macedonia	2,12	1,66	1,62	1,60	1,75
Epirus	4,08	3,90	3,55	4,15	3,92
Thessaly	3,93	5,46	4,01	4,02	4,35
Ionian Islands	4,43	7,36	6,09	7,84	6,43
Western Greece	3,54	3,07	4,39	4,00	3,75
Central Greece	4,83	5,56	5,81	7,12	5,83
Attica	10,37	10,24	9,77	9,87	10,06
Peloponnesus	4,82	5,31	5,38	5,58	5,27
North Aegean	2,19	2,08	3,04	2,76	2,52
South Aegean	3,64	4,09	4,62	4,44	4,20
Crete	4,11	6,20	7,06	6,72	6,02
Total	4,23	4,80	4,75	5,06	4,71
Source: Labour Force Survey (2nd quarter)					

Συσχέτιση απασχόλησης αλλοδαπών και απασχόλησης Ελλήνων

- Η απασχόληση των μεταναστών συσχετίζεται αρνητικά με την ανεργία των Ελλήνων. Όσο περισσότεροι οι απασχολούμενοι μετανάστες σε μια περιοχή, τόσο μικρότερη η πιθανότητα οι Έλληνες να είναι άνεργοι. Δεν φαίνεται να υπάρχει εκτόπιση Ελλήνων από μετανάστες.
- Η παρουσία μεταναστών συσχετίζεται θετικά με το ποσοστό των Ελλήνων που από άνεργοι καθίστανται απασχολούμενοι.
- Η ίδια θετική σχέση προκύπτει εάν η ανάλυση περιοριστεί στους νέους Έλληνες (< 30).
- Το ποσοστό των Ελλήνων που από απασχολούμενοι καθίστανται άνεργοι δεν συσχετίζεται με το ποσοστό των αλλοδαπών απασχολούμενων.

Συντελεστής συσχέτισης απασχόλησης αλλοδαπών και Ελλήνων

		Αλλοδαποί απασχολούμενοι στο σύνολο της απασχόλησης				
		2004	2005	2006	2007	All years
% ανεργίας Ελλήνων	Pearson Correlation	-0.3482	-0.5753	-0.5627	-0.4505	-0.4868
	Sig. (2-tailed)	0.244	0.040	0.045	0.122	0.000
Απασχολούμενοι Έλληνες που ήσαν άνεργοι	Pearson Correlation	0.4390	0.1759	0.3365	0.1367	0.2537
	Sig. (2-tailed)	0.133	0.566	0.261	0.656	0.070
Απασχολούμενοι Έλληνες που ήσαν άνεργοι (μέχρι 30 ετών)	Pearson Correlation	0.4937	0.4404	0.4371	-0.0353	0.3103
	Sig. (2-tailed)	0.086	0.132	0.135	0.909	0.025
Άνεργοι Έλληνες που ήσαν απασχολούμενοι	Pearson Correlation	0.0357	-0.2569	-0.2967	-0.3118	-0.2125
	Sig. (2-tailed)	0.908	0.397	0.325	0.300	0.130
N		13	13	13	13	52

Εκτιμώμενο υπόδειγμα

- Εκτιμώνται υποδείγματα προσδιορισμού μεταβλητών της απασχόλησης των γηγενών προσθέτοντας ως ανεξάρτητη μεταβλητή και το ποσοστό των απασχολούμενων που είναι μετανάστες στην περιφέρεια κατοικίας.
- Οι άλλες ανεξάρτητες μεταβλητές προβλέπονται από την οικονομική θεωρία, και μετρούν παραγωγικά χαρακτηριστικά των ατόμων, καθώς και ευκαιρίες απασχόλησης. Το επιλεγμένο υπόδειγμα, μιας και η εξηρητημένη μεταβλητή παίρνει τιμές 1 εάν το άτομο απασχολείται και 0 διαφορετικά, είναι το probit

$$P_i = F(b_1 + b_2 S_i + b_3 A_i + b_4 DF_i + b_5 DE_i + b_6 FE_i)$$

- Οι πίνακες εμφανίζουν την οριακή επίδραση της κάθε μεταβλητής στην εξεταζόμενη πιθανότητα, υπολογιζόμενης στις μέσες τιμές των μεταβλητών.

$$\frac{dP_i}{dFE_i} = f(b_1 + b_2 S_i + b_3 A_i + b_4 DF_i + b_5 DE_i + b_6 FE_i) b_6$$

Table 6.3: Probability of a native being employed

Year of study:	2004	2005	2006	2007	All years
Gender	0,09148 (0.000)	0,09233 (0.000)	0,07643 (0.000)	0,07451 (0.000)	0,08348 (0.000)
Age group	0,01778 (0.000)	0,01509 (0.000)	0,01465 (0.000)	0,01336 (0.000)	0,01545 (0.000)
Family status	0,05763 (0.000)	0,06061 (0.000)	0,05492 (0.000)	0,05506 (0.000)	0,05605 (0.000)
Third degree education	0,09064 (0.000)	0,05741 (0.006)	0,03688 (0.152)	0,07473 (0.000)	0,06861 (0.000)
Second degree education	0,07706 (0.000)	0,03960 (0.076)	0,01471 (0.585)	0,06303 (0.004)	0,05243 (0.000)
First degree education	0,05065 (0.004)	0,02453 (0.247)	0,00017 (0.995)	0,03565 (0.065)	0,03143 (0.002)
Ratio of employed foreigners	0,23870 (0.000)	0,34736 (0.000)	0,25650 (0.000)	0,19087 (0.002)	0,26308 (0.000)
<i>Observed probability</i>	0,89560	0,90113	0,91002	0,91774	0,90617
<i>Predicted probability</i>	0,91755	0,92272	0,92948	0,93751	0,92690
<i>Number of observations</i>	32340	31129	29983	28702	122154
<i>Wald chi-square prob</i>	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
<i>Pseudo R-squared</i>	0,1002	0,1009	0,0955	0,1003	0,0991
<i>Log pseudolikelihood</i>	-9738,2	-9028,4	-8203,4	-7340,5	-34257,4

Probit regression model; reporting marginal effects of each regressor; p-values in parenthesis

Αποτελέσματα: κατά περιφέρεια

Τα αποτελέσματα όσο αφορά την επίδραση των εξεταζόμενων μεταβλητών είναι τα αναμενόμενα. Η εκπαίδευση αυξάνει την πιθανότητα απασχόλησης. Το ίδιο ισχύει για τους παντρεμένους, τους άνδρες και τους πιο ενήλικες.

Ο συντελεστής της μεταβλητής ποσοστό μεταναστών στην απασχόληση εμφανίζεται πάντοτε θετικός και στατιστικά σημαντικός στην πιθανότητα απασχόλησης των γηγενών, δείχνοντας ότι οι μετανάστες είναι μάλλον συμπληρωματικοί και όχι υποκατάστατα των Ελλήνων στην παραγωγική διαδικασία. Το περίπου σταθερό μέγεθός του δείχνει ότι μια αύξηση κατά 1% του ποσοστού των μεταναστών, αυξάνει την πιθανότητα απασχόλησης των Ελλήνων κατά 2,5%.

Η παρουσία των μεταναστών επηρεάζει θετικά την πιθανότητα ο γηγενής άνεργος να βρει εργασία το 2004 και για ολόκληρη την εξεταζόμενη περίοδο. Έτσι εάν υπάρχει κάποια σχέση αυτή είναι θετική.

Παρόμοια αποτελέσματα προκύπτουν εάν η εξέταση περιοριστεί στα νέα άτομα

Η πιθανότητα να καταστεί κάποιος απασχολούμενος άνεργος δεν φαίνεται να επηρεάζεται από την παρουσία μεταναστών.

Έλεγχος ενδογένειας του ποσοστού των μεταναστών απορρίπτεται.

Αποτελέσματα: κατά εκπαίδευση

- Πώς η παρουσία μεταναστών με συγκεκριμένα προσόντα (εκπαίδευση και εμπειρία) επηρεάζει την απασχόληση των Ελλήνων με τα ίδια προσόντα;
- Το ποσοστό των μεταναστών κατά επίπεδο εκπαίδευσης (4 επίπεδα) και ηλικία (3 ομάδες) χρησιμοποιήθηκε εναλλακτικά ως ανεξάρτητη μεταβλητή στα προηγούμενα υποδείγματα.
- Τα αποτελέσματα ως προς την επίδραση των μεταναστών στην απασχόληση των Ελλήνων είναι παρόμοια με τα προηγούμενα.
- Ως προς τις ροές μάλλον εμφανίζονται αβέβαια.

Επίδραση απασχόλησης μεταναστών στην απασχόληση γηγενών

	2004	2005	2006	2007	All
Employment probability	0.104 (.017)	.244 (.000)	.183 (.000)	.118 (.004)	.158 (.000)
UE probability	-.721 (.001)	-.050 (.869)	-.373 (.172)	-.372 (.174)	-.386 (.003)
EU probability	-.045 (.099)	-.044 (.147)	-.078 (.001)	-.041 (.041)	-.053 (.000)
Notes: P-values in parenthesis.					

Συμπεράσματα

- Οι εκτιμήσεις μας δείχνουν ότι η επίδραση των μεταναστών στην απασχόληση των Ελλήνων είναι θετική και σημαντική, επιβεβαιώνοντας προηγούμενες εργασίες.
- Δεν βρήκαμε συστηματική σχέση μεταξύ της μετανάστευσης και της προσπάθειας των ανέργων να βρουν εργασία. Δεν προέκυψε κάποια ένδειξη ανταγωνισμού Ελλήνων ανέργων και μεταναστών.
- Η πιθανότητα οι Έλληνες να μετακινηθούν από την απασχόληση στην ανεργία επηρεάζεται αρνητικά από την παρουσία των μεταναστών, υπονοώντας σχέση συμπληρωματικότητας γηγενών και μεταναστών.

ΤΕΛΟΣ

Ευχαριστώ για την προσοχή σας...

Περισσότερες πληροφορίες για το έργο
μας σε θέματα μετανάστευσης μπορείτε
να βρείτε και στην ιστοσελίδα

www.emn.gr